

DOI 10.36074/logos-31.03.2023.02

ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНЮВАННЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ УСТАНОВ НІДЕРЛАНДІВ

ORCID ID: 0000-0003-3454-9264

Артюшенко Віктор Вікторович

канд. техн. наук, старший науковий співробітник

Офіс оцінювання діяльності наукових установ НАН України

ДУ «Центр оцінювання діяльності наукових установ та наукового забезпечення розвитку регіонів України НАН України»

УКРАЇНА

Процедура оцінювання ефективності діяльності наукових установ використовується у більшості провідних європейських країн та країн світу. За кількома винятками, основні компоненти систем оцінювання залишаються в основному незмінними з початку перших проб у 1980-х роках. Тим не менш, деякі країни знаходяться у постійному пошуку нових форм цих систем з метою відобразити те, як наука ведеться сьогодні. Зміни у формах процедури оцінювання були прискорені такими ініціативами, як Декларація Сан-Франциско 2013 року про оцінку наукових досліджень, Лейденський маніфест 2015 року щодо показників дослідження та Принципи Гонконгу 2020 року щодо оцінювання дослідників [1]. В Україні процедуру оцінювання було запроваджено у 2016 р. в Національній академії наук України рішенням Президії НАН України [2]. В основу «Методики оцінювання ефективності діяльності наукових установ Національної академії наук України» [3] було покладено методика оцінювання наукових установ всесвітньо відомої Асоціації Лейбніца (Германія) [4]. Однією з країн Європи, які активно використовують процедуру оцінювання результатів діяльності наукових установ та постійно її вдосконалюють, є Нідерланди.

Метою роботи є дослідження особливостей проведення процедури оцінювання в Нідерландах – однієї з провідних країн ЄС, з метою визначення основних показників, які можуть бути використані для аналізу результативності діяльності наукових установ НАН України.

Комісія з оцінювання у Нідерландах оцінює дослідницьку групу за трьома критеріями [5]. Вона забезпечує відповідність якісної оцінки (тексту) і кількісної оцінки (категорії, що присвоєна). Комісія зв'язує ці критерії зі стратегічними цілями дослідницького підрозділу. Ці три критерії застосовуються з урахуванням міжнародних стандартів. Перший критерій – якість дослідження. Комісія оцінює якість досліджень підрозділу і внесок, який робить дослідження в сукупності наукових знань. Комісія також оцінює масштаб результатів досліджень підрозділу (наукові публікації, інструменти і інфраструктуру, розроблені підрозділом, і інші вклади в науку). Другий критерій – актуальність для суспільства. Комісія оцінює якість, масштаби і значимість вкладів, призначених для конкретних економічних, соціальних або культурних цільових груп, консультативних звітів для політики, вкладів у публічні дебати і таке інше. Йдеться про оцінку вкладів в областях, які сама дослідницька одиниця визначила в якості цільових областей. Третім критерієм є життєздатність підрозділу. Комісія оцінює стратегію, яку дослідницька одиниця має намір переслідувати в майбутні роки і в якій мірі вона здатна виконати свої завдання в дослідженнях і суспільстві протягом цього періоду. У ньому також

розглядаються управлінські та лідерські навички керівництва дослідницького підрозділу. У доповнення до викладених трьох критеріїв, кожне оцінювання також розглядає щонайменше три наступних аспекти: 1) програми Ph.D, 2) цілісність досліджень та 3) різноманіття.

Важливою рисою нідерландської системи оцінювання є те, що дослідницький підрозділ, що проходить оцінювання, відповідає на ряд питань по самооцінці. Підсумкова оцінка комісії з оцінювання також засновується на тому, як сама дослідницька одиниця описує своє внутрішнє різноманіття. Це відноситься до таких тем, як стать, вік і етнічна приналежність. Саме наявність взаємних відмінностей може стати потужним стимулом для творчості і розвитку талантів в різних дослідницьких підрозділах. Різноманітність не є самоціллю в цьому відношенні, а є інструментом для зближення різних точок зору і думок.

Висновки. Показано, що особливістю системи оцінювання наукових установ Нідерландів є використання, в першу чергу, якісних показників їх діяльності. Визначення актуальності результатів наукової діяльності конкретної наукової установи для суспільства країни в цілому є важливою складовою процедури оцінювання Нідерландів та повинно стати одним з найважливіших елементів визначення результатів діяльності наукових академічних установ України. Крім цього, впровадження вищеописаних критеріїв оцінювання результатів наукової діяльності має стимулювати систему фінансування підрозділів установ та академічних установ в цілому, що є важливим кроком на шляху реформування НАН України.

Список використаних джерел:

- [1] Chang, Y., Zhu, Y., Zheng, N. Research on Evaluation of Science and Technology Innovation Index of Power Grid Enterprises Based on Analytic Hierarchy Process. In: Sugumaran, V., Xu, Z., P., S., Zhou, H. Application of Intelligent Systems in Multi-modal Information Analytics. MMIA, 2019. Advances in Intelligent Systems and Computing, vol. 929. Springer, Cham. Вилучено з: https://doi.org/10.1007/978-3-030-15740-1_65.
- [2] Щодо методики оцінювання наукових установ НАН України. Постанова Президії НАН України від 03.02.2016 р. №22. Вилучено з: <https://newin.nas.gov.ua/legaltexts/corporate/Pages/regulation.aspx?ffn1=ActID&fft1=Eq&ffv1=P-160203-22>.
- [3] Методика оцінювання ефективності діяльності наукових установ НАН України. Затверджено Постановою Президії НАН України від 15.03.2017 № 75, зі змінами, внесеними постановою Президії НАН України від 11.07.2018 № 241. Вилучено з: <http://www.nas.gov.ua/legaltexts/DocPublic/P-180711-241-1.pdf>.
- [4] Quality assurance by Scientific Advisory Boards at Leibniz institutions. Leibniz emeinschaft. Вилучено з: <http://www.leibniz-gemeinschaft.de/en/about-us/evaluation/quality-assurance-by-scientific-advisory-boards-at-leibniz-institutions/>.
- [5] The Strategy Evaluation Protocol 2021–2027. Publication of VSNU, KNAW and NWO. The Hague, March 2020. 47 p. (Eng.). Вилучено з: https://www.universiteitenvannederland.nl/files/documenten/Domeinen/Onderzoek/SEP_2021-2027.pdf.